

e) **Stroški zagovornika, postavljenega uradnim potom, so napram obsojencu izvršljivi.**

Deželno sodišče v Lj. je postavilo posestniku B, obtoženemu hudodelstva po § 134. k. z., za porotno razpravo uradoma zagovornika v osebi dr. A.

Obtoženec je bil obsojen po § 140. k. pr. r. na večletno ječo in hkratu po § 389 kaz. zak. v povračilo kazenskopravnih stroškov.

Po pravomočnosti sodbe je predlagal zagovornik, da se mu odmerijo stroški in naloži njih povračilo obsojenemu pod izvršbo.

Deželno sodišče je stroške odmerilo, ni pa ugodilo drugemu delu predloga, da se nalože stroški obsojencu.

Vsled rekurza zagovornikovega je izreklo nadsodišče v Gradcu, da je šteti med kazenskopravne stroške v zmislu § 281 t. 4 kaz. pr. r. tudi stroške uradoma postavljenega zagovornika ter da je izvršljiv sklep o njih odmeri v zvezi s sodbo napram obsojenemu.

Dr. Ž.

Izpred upravnega sodišča.

a) **Občini v takojšnjo razdelitev »za reveže« zapuščena volila so dohodek javne ubožne preskrbe; njih razdelitev se mora izvršiti po predpisih ubožnega zakona. (Razsodba upravnega sodišča z dne 30. aprila 1914, št. 4520 ex 1914.)**

Dne 18. decembra 1911 v Ljubljani umrli Ivan Fabjančič je v svojem testamentu ddo. 11. septembra 1911 med drugimi volili zapustil 5000 K, za stare bolne reveže v sodnem okraju Senožeče z določitvijo, da naj zneske, ki odpadejo na posamezne občine sodnega okraja Senožeče, razdelijo takoj med ubožce dotični občinski odbori po svoji vesti. Pri tem je zapustnik določil, da teh volil ne smejo razdeljevati župniki, ker bi bilo v tem slučaju v nevarnosti, da bi bili liberalni in demokratski berači prikrajšani, ali da bi celo nič ne dobili.

Deželni odbor je z razpisom z dne 24. aprila 1913, št. 8065 naročil omišljenim občinam, med tem tudi pritožujoči se občini Senožeče, da naj občinski odbor sklepa o razdelitvi tega ubožnega denarja in da naj se povabijo po zmislu § 35 ubožnega zakona z dne 24. avgusta 1883, dež. zak. št. 17, k tej seji tudi dotični župniki. Na

ta razpis je županstvo v Senožečah z dne 21. maja 1913, št. 568 poročalo, da je bil na to občino odpadajoči znesek 715 K 63 h po občinskem odboru praviloma razdeljen med občinske reveže, da se pa k temu ni povabilo župnika, ker bi bilo to v nasprotju z izrečno testamentarno odredbo. Nato je deželni odbor z razpisom z dne 12. junija 1913, št. 10.347 županstvu priobčil, da ne more vzeti razdelitve Ivan Fabjančičevega volila med stare bolne reveže odobruje na znanje, ker župan ni bil upravičen, da opusti proti predpisu § 35 ubožnega zakona in proti navodilu deželnega odbora povabiti župnika k dotični seji občinskega odbora, da to postavno določilo ni moglo biti izpremenjeno z gorenjo testamentarno odredbo, kateri je popolnoma zadoščeno s tem, da se zapuščeni denar v svrhu razdelitve ni izročil župnikom, ampak občinskim odborom. Tako postopanje župana se mora tedaj grajati in bi se moralo v prihodnje smatrati za upornost. Končno se je županu naročilo, da tekom 8 dni pošlje župnemu uradu v Senožečah seznamek o revežih, ki so prejeli ubožno podporo iz tega volila.

Sodni dvor je iz nastopnih razlogov zavrnil pritožbo:

Kolikor se z izpodbijanim razpisom izreka županu graja zaradi opuščenega uradnega povabila župnika k seji občinskega odbora, gre za disciplinarno odredbo županu od strani v zadevah ubožne preskrbe nadrejenega deželnega odbora. V tej točki je pritožba nedopustna, ker so disciplinarne zadeve po § 3. lit g, zakona z dne 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876, izključene od tusodne presoje.

V ostalem pa obsega izpodbijani razpis s tem, da se poročilo župana ni vzelo na znanje in se je županu naročilo, da priobči župniku seznamek obdarovanih revežev, nadzorstveno odredbo, katere upravičenost je presoјati s stališča zakona. Pod nadzorstveno pravico občinskega reda se vsekakor ta odredba ne da spraviti. Kajti ne gre za deželnemu odboru pristoječo nadzorstvo, da se ohrani osnovna imovina in osnovno premoženje občine (§ 89 obč. reda), pač pa pozna navedeni ubožni zakon za Kranjsko dalekosežnejšo nadzorstveno pravico deželnega odbora nad občinami. § 42. tega zakona določa izrečno, da so občine v izvrševanju javne ubožne preskrbe podrejene deželnemu odboru in dolžne izpolnjevati njegove ukaze. Občina pač oporeka, da gre za zadevo ubožne preskrbe, in oporeka tedaj tudi uporabljivosti te nadzorstvene določbe v predmetnem

slučaju. Toda nima prav. Kajti poslednjevoljna določba navedenega zapustnika, da je razdeliti 5000 K med stare, bolne reveže sodnega okraja Senožeče, se kvalificira kot prostovoljen dar za pokritje stroškov javne ubožne preskrbe občin po § 28, točka 3 ubožnega zakona. Za pravno presojo s stališča občin. reda in javne ubožne preskrbe ni nobenega bistvenega razločka, da v testamentu ni označen kot omišljenec občinski ubožni zaklad, ampak celota revežev, in da je bila občini prepuščena samo razdelitev volila. Ako pa je poslovanje občine pri razdelitvi volila smatrati za izvrševanje po ubožnem pravu ji naložene javnopravne dolžnosti, tedaj nastopi tudi v § 42 ubožnega zakona zajamčena nadzorstvena pravica deželnega odbora, tako da je samo še preiskati, ali se je ta nadzorstvena pravica v predstoječem slučaju izvrševala na postaven način. Po § 35 omenjenega ubožnega zakona gre župnikom pri obravnavah o ubožni preskrbi v občinskem odboru, kateri se ima za to posebej sklicati, sedež in glas. Občina je opustila povabiti župnika, kar skuša deželni odbor kot nadzorovalno oblastvo naknadno sanirati na ta način, da je naročil, naj se župniku pošlje seznamek o revežih, ki so bili obdarovani s tem ubožnim denarjem. Ta odredba ne zadeva ob ubožni zakon, ker bi bil dež. odbor z ozirom na določbe §§ 35. in 42. navedenega ubožnega zakona upravičen še do dalje idoče odredbe, namreč do ponovitve seje občinskega odbora ob pritegnitvi župnika. Pač ugovarja občina z ozirom na besedilo testamenta, da je župnika zapustnik sam izključil in da mora deželni odbor respektirati to izključitev, vsled česar da je, ne glede na druge načelne ugovore pritožbe, izpodbijani razpis nezakonit.

Sodni dvor pa ni našel tega ugovora utemeljenega. Kajti zapustnik je prepovedal samo, da se župniku izroči denar, ki ga je razdeliti, ni pa določil, da se ubožno volilo ne sme razdeliti od v § 35 označenega, z župnikom pomnoženega občinskega odbora. R—r.

b) Odločbe prostega preudarka avtonomnih oblastev se morajo naslanjati na pravilno izvršene poizvedbe dejanskega stanu in so dopustne le toliko, kolikor je sklep prostega preudarka rekurzne stopnje podprt po ugotovitvah v spisih. (Razsodba upravnega sodišča z dne 30. marca 1914, št. 13.228 ex 1913.)

Deželni odbor v L. je z razpisom z dne 30. avgusta 1913, št. 16.619, v prizivnem postopanju deloma znižal, deloma popolnoma

črtal več postavk občinskega proračuna za l. 1913, kakor ga je ustanovil občinski odbor v I. To odločbo izpodbija občina v svoji, pri upravnem sodišču vloženi pritožbi.

Sodni dvor je o tem sledeče razmotrival:

Res je sicer, če deželni odbor v svojem protispisu uveljavlja, da je bil kot prizivna stopnja poklican, preiskovati ne le, ali je izpodbijani sklep občinskega odbora zakonit, ampak tudi, ako so posamezne postavke občinskega proračuna potrebne in umestne, in nato odločiti po prostem preudarku, ali in katere postavke (kolikor ne gre za izdatke, ki se opirajo na likvidne in zapadne obveze) je znižati ali popolnoma izločiti iz občinskega proračuna.

Toda tak postopek avtonomne prizivne stopnje predpostavlja, da se opira odločba prostega preudarka na pravilno izvršene poizvedbe dejanskega stanu in da so ugotovitve v spisih v stanu opravičiti sklep prostega preudarka prizivne stopnje.

Pritožujoča se občina ugovarja, da izpodbijanemu odloku nedostaje sleherne utemeljitve, da se ni niti poskusilo globoko v gospodarsko življenje občine segajočih odredb, kakor si že bodi obrazložiti, slednjič da se prekane odredbe ne naslanjajo na nobene poizvedbe.

Ugovor glede pomanjkljivih poizvedb je pač toliko neutemeljen, kolikor pridejo v poštev izdatki za vzdrževanje cest, in je tudi pritrđiti, da je deželni odbor v dejstvih, ki so navedena v prizivih, mogel najti povod, da skrči tudi druge postavke proračuna, ako so se ona dejstva mogla ugotoviti.

Razvidno pa je, da je deželni odbor črtal ali znižal zadnje omenjene postavke proračuna, ne da bi se moglo iz spisov posneti, na kakšen dejanski stan je postavil svojo odločbo. Bistvena pomanjkljivost postopanja je tudi v tem, da deželni odbor niti v izpodbijanemu odloku črtanj nikakor ni utemeljil, tako da je bila občina, če bi hotela uveljaviti, da je ta odločba nezakonita, ovirana v nadaljnjem zasledovanju svoje baje kršene pravice.

Izpodbijano odločbo je bilo tedaj zaradi pomanjkljivega postopka razveljaviti.

R—r.

c) Kavcija, ki jo vloži zakupnik državne užitnine, se smatra za napravno glavnico v svrhu odmere pridobnine.

Kranjska dežela ima že več let v zakupu pobiranje državne užitnine od vina, mošta in mesa v posameznih davčnih okrajih. Leta 1911. je ta zakup donesel deželi precejšnje izgubo. Leta 1912. je bil zakup obdavčen, ker ni bilo v preteklem letu nobenega dobička, po § 100, odstavek 2., zakona o osebnih davkih z $\frac{1}{1000}$ vsega v podjetju investiranega kapitala, za katerega je davčno oblastvo smatralo od deželnega odbora kot zakupno kavcijo pri c. kr. deželnem plačilnem uradu deponirane obligacije v kurzni vrednosti 134.110 K in v obratu užitninskega zakupa uporabljeni inventar v vrednosti 3933 K 29 h. Na tej podlagi je c. kr. davčna administracija izdala plačilni nalog za pridobnino 252 K 61 h. Prizivu c. kr. finančno ravnateljstvo ni ugodilo, vsled česar je deželni odbor vložil pritožbo na c. kr. upravno sodišče.

Pritožba se je opirala sicer na več razlogov, ampak glavni je bil ta, da kavcije ni mogoče subsumirati pod pojem napravne glavnice. Po obstoječih normah (patent z dne 25. maja 1829 in zakon z dne 16. junija 1877, drž. zak. št. 60, in zadevnih izvršitvenih predpisih) služi kavcija finančni upravi v varnost zakupnine. Kavcijo hrani finančna uprava in zakupnik z njo ne more razpolagati; zato bi mu niti ne bilo mogoče uporabiti jo za napravno ali obratno glavnico, če bi tako glavnico potreboval Obresti od obligacij, založenih za kavcijo, ne pripadajo podjetju užitninskega zakupa, temveč tistemu zakladu, čegar last so obligacije.

Napravna glavnica pa je tisto premoženje, ki je v podjetju investirano, da za to podjetje pridobiva (akcije, vloge, združni deleži itd.). Funkcija kavcije je bistveno različna od funkcije napravne glavnice; ta dva pojma sta bistveno različna.

Deželni odbor ni investiral sploh nobene glavnice v zakup državne užitnine. Take glavnice niti treba ni, ker se po zakupni pogodbi plačuje državi zakupnina zadnji dan vsakega meseca, torej za nazaj, ravno tako tudi režijski stroški s plačami uslužbencev vred. Vse to se plačuje iz dohodkov dotičnega meseca na državni užitnini in eventualno deželni dokladi od nje.

Upravno sodišče je z odločbo dne 3. decembra 1913, št. 12.659, pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo, in sicer iz naslednjih razlogov:

Zakupna kavcija je pogoj za pridobitev užitninskega zakupa; z njo pa se namerava doseči tudi trajna obrtna korist, katere brez položitve varščine ni mogoče doseči. Zakupno kavcijo je pritožnik moral založiti, da sploh pridobi podjetje in da more temu zakupu primerno voditi obrat. Kavcija je torej kapital, ki se uporabi v svrhu pridobitve zakupne pravice za ustanovitev podjetja in omogočenje obrata takega podjetja sploh za dogovorjeno zakupno dobo, torej trajno. Protivrednost za to trajno odmembo vrednosti daje pridobitev in izkoriščanje užitninskega zakupa, torej podjetja. Varščina je trajno v podjetju koristonosna, kajti od obstoja te vrednosti je odvisen obstoj podjetja.

To pa je karakteristično svojstvo napravne glavnice.

Opomba: Judikatura upravnega sodišča ni dosledna, kajti imamo tuji odločbe, da kavcija ni identična z napravno glavnico.

I. S.

d) O zahtevkih povračila, ki se uveljavi proti županu ali drugim občinskim organom iz naslova odgovornosti za uradno poslovanje, so pristojna soditi sodišča. (Razsodba upravnega sodišča z dne 13. aprila 1912, št. 4240 ex 1912.)

Vsled pritožbe kaplana F. O. proti letnemu računu občine I. za leto 1908. je deželni odbor v Ljubljani razsodil, da se izloči znesek 8193 K 62 h, vpisan med izredne izdatke pod točko V. kot izdatek za prezidavo občinske hiše, ker županstvo ni bilo upravičeno izdati tega zneska za popravo te hiše.

Z izpodbijanima razpisoma je deželni odbor pozval pritožnika J. Š. kot prejšnjega župana v I., da i z r o č i po zmislu prej navedene razsodbe deželnega odbora tekom 14 dni novemu županu znesek 8193 K 62 h kot preostanek iz leta 1908., ker bi se mu sicer naložila na podlagi § 92 občinskega reda globa 100 K.

Ugodivši pritožbama imenovanega župana, je upravni sodni dvor iz nastopnih razlogov razveljavil obe izpodbijani odredbi.

S tusodno odločbo z dne 4. aprila 1911, št. 3789, je bila sicer zavrnjena pritožba občine I. proti odločbi deželnega odbora z dne 8. marca 1910 št. 3685, obenem pa je bilo med razlogi konstatirano, da obsega samo izločitev gorenjega zneska iz letnega računa za l. 1908. pravomočnosti sposobno odredbo deželnega odbora, medtem ko

se je označilo vprašanje glede povračila tega zneska iz naslova odgovornosti župana, kakor jo določa § 60. občinskega reda, za sporno zadevo, katero je rešiti civilnopравnim putem.

Že v tej tusodni odločbi je bilo potemtakem dognano, da pomenja prej omenjena odločba deželnega odbora samo korekturo letnega računa občine I. za leto 1908.; s to korekturo pa samo ob sebi umevno znesek 8193 K 62 h, ki je bil na podlagi občinskih sklepov izdan za popravo občinske hiše, še nikakor ni postal del blagajniške gotovine, marveč je mogla imeti le posledico, da se uveljavi proti županu zahtevek povračila. Ta zahtevek povračila pa se je mogel, kakor istotako sledi iz tusodne prejšnje odločbe, formalizirati samo civilnopравnim putem. Ako se je z izpodbijano odločbo pod pretnjo denarne globe naložilo pritožniku, da povrne omenjeni znesek novemu županu, se stavi izpodbijana določba v nasprotje s prej navedeno razsodbo. Sklicevanje na § 92. občinskega reda v besedilu zakona z dne 23. avgusta 1876, dež. zak. št. 15, ni primerno, da bi opravičilo odredbo izpodbijane odločbe. Kajti po ravnokar omenjenem zakonitem določilu gre vsekakor dežel. odboru pravica, prisiliti s prisilnimi sredstvi tudi od službe odstopivše župane, da izvrše določena naročila. Toda po besedilu tega določila gre deželnemu odboru ta pravica samo toliko, kolikor gre za to, da se prisili ali izročitev uradnih poslov, ali položitev računov, ali izpolnitev obvez iz dobe uradnega poslovanja odstopivšega župana. Prva dva slučaja tu sploh ne prideta v poštev, ker se ne trdi, da je pritožnik odrekel izročitev uradnih poslov, ali da ni položil računov. Tretji slučaj pa se tiče takih obveznosti, katere je deželni odbor poklican naložiti s svojimi odločbami, ker je kompetenca, izdati nalog, predpogoj, da se smejo uporabiti prisilna sredstva v svrhu izvršitve naloga.

Kakor je bilo že v prejšnji razsodbi upravnega sodišča ustanovljeno, pa deželni odbor ni poklican, izdati izvršljive odločbe o obveznosti župana, da naj povrne izdane zneske. Po § 60. občinskega reda je župan vsekakor odgovoren napram občini za svoje uradno poslovanje. Ampak iz tega še ne sledi in tudi ni v zakonu izrečeno, da bi bil poklican občinski odbor v lastnem delokrogu in v daljnem inštančnem redu deželni odbor judicirati o morebitnih zahtevkih povračila in ker se morajo po določbah državlanskega zakonika (§§ 1294, 1295 in 1298) uveljavljati odškodninski zahtevki rednim pravnim putem, se morajo tudi zahtevki občin na povračilo po

zmislu § 60. zaradi pomanjkanja kake drugačne postavne dispozicije uveljaviti pravnim potom. Po zmislu § 60. občinskega reda je uveljavljenje zahtevka povračila vezano na predpogoj, da predvsem sklepa občina o tem, če in koliko je župan, ne meneč se za določila občinskega reda, odnosno za zanj obvezne sklepe občin. odbora, izvršil uradne čine, vsled katerih je za občino nastala škoda in torej pravica do povračila, in dalje ima občinski odbor sklepati tudi o tem, če in koliko je tak zahtev ek uveljaviti pravnim potom. Tudi teh predpogojev za uveljavljenje povračilnega zahtevka proti županu v tem slučaju ni in je bil torej deželni odbor toliko manj v zakonitem položaju z uporabo prisilnega sredstva § 92. odstopivšemu županu potom izdanega plačilnega naloga naložiti dolžnost, da plača omenjeni znesek v občinsko blagajno.

R—r.

e) Pokriče potreba cijelokupne općine ima, da se podijeli samo u jednakom razmjeru medju sve porezne općine koje mjestnoj općini pripadaju.

C. k. upraviteljski sudbeni dvor presudio je vrhu pritužbe I. J. i drug. u Kastvu proti odluci zemaljskog odbora markgrofovije Istre od 3. decembra 1912 nakon dne 29. januarja 1914 provedene rasprave slijedeće:

Pobijana odluka ukida se kao zakonom neutemeljena.

Razlozi.

U tijeku rasprave i zmedju državne nastavne uprave te općinskog glavarstva u Kastvu radi podignuća jednog učiteljišta u Kastvu odlučio je tamošnji općinski odbor u sjednici od 4. oktobra 1906, da općina preuzimlje četvrti dio cijeloga troška za gradnju c. k. učiteljišta u Kastvu. U pogodbi, koja je mediu državnom nastavnom upravom te općinom kastavskem na 29. aprila 1911 bila sklopljena, a od zemaljskog odbora na 18. maja 1911 potvrđjena, odredjen je doprinos općine kastavske za višepomenute gradjevne troškove sa iznosom od 30.000 K.

Daljnijim zaključkom općinskog odbora od 31. oktobra 1912 bio je ovaj iznos medju 27 poreznih općina mjestne općine kastavske tako podijeljen, da otpada na poreznu općinu kastavsku 15.000 K, na 4 porezne općine Spinčići, Jurčići, Rubeši i Brnčići zajedno 7500 K, a na ostale 22 porezne općine zajedno preostalih 7500 K.

Amortizacija ovih doprinosnih kvota bila je za god. 1913 određena putem utrjerivanja slijedećih prireza na sve izravne poreze:

U poreznoj općini Kastavskoj 36%, u poreznim općinama Spinčići, Jurčići i Brnšiči po 8%, u svim ostalim 22 poreznim općinama po 1¹/₂%.

Odredbom od 3. decembra 1912 br. 11.227 zemaljski odbor nije uvažio priziv pritužitelja proti tom nejednakom podijeljenju, jer porezne općine, pripadajuće mjestnoj općine kastavskoj, nose naposo troškove za svoje školske gradnje.

Upraviteljski sudbeni dvor uzeo je kod riješenja pritužbe slijedeće u obzir:

U predležecem slučaju niti se ne tvrdi, da građevni doprinos od 30.000 K predstavlja neki vanredni izdatak u smislu § 71 istarskog općinskog reda od 10. jula 1863 Z. Z. L. br. 13, ili pak troškove za svrhe, koje po § 5 odst. 3 općinskog reda u tekstu zakona od 25. oktobra 1868, Z. Z. L. br. 8 sačinjavaju isključitvi interes jedne porezne općine, nego se radi naprotiv o potrebi cijelokupne općine, pošto je mjestne općine katavska kao takva kroz svoje zakonito zastupstvo preuzela plaćanje tog građevnog doprinosa, a faktično i cijela je mjestna općina, i ako u različitom razmjeru, uzeta u obzir za pokriće te potrebe. Za prelimiranje i pokriće zajedničkih izdataka mjestne općine vrijedi pak ustanova V. zaglavka i starskog općinskog reda od 10. jula 1863 Z. Z. L. br. 13. Takvi zajednički izdaci, u koliko isti po § 67 općinskog reda ne bivaju pokriveni tekućim prihodima općinske blagajne, imadu da se po § 72 pokriju prirezima, koji, dok se radi o prirezima k izravnim porezima dolazećim ovdje u obzir, moraju da budu porazdijeljeni glasom §§ 73 i 75, stavka 1, u jednakom razmerju na sve u općini propisane poreze ove vrsti i u čitavom opsegu mjestne općine, bez razlike obzirom na pripadajuće porezne općine.

Priziv pobijane odluke, da troškovi za šolske gradnje bivaju nošeni od poreznih općina napose, nije u ovom slučaju opravdan, pošto se ne radi o troškovima za stvarne potrebe pučkih škola u smislu zemaljskog zakona od 3. novembra 1874 Z. Z. L. br. 29 i pošto analogna primjena ovog zakona pogledom na navedene ustanove općinskog reda nije dopuštena.

Pobijana odluka imala se je zato u smislu § 7 zakona od 22. oktobra 1875 D. Z. L. br. 36 ex 1876 kao protuzakonita ukinuti.

Dr. Stanko Lapajne.